

vil være urimeligt eller i strid med redelig handlemåde at gøre den gældende. Bestemmelsens praktiske hovedområde er forbrugeres aftaler med erhvervsdrivende, men bestemmelsen finder også anvendelse på aftaler mellem erhvervsdrivende og mellem private indbyrdes.

Ved anvendelsen af § 36 lægges der i almindelighed vægt på, om den ene part ved aftalens indgåelse har indtaget en overlegen stilling. Har parten misbrugt sin overlegne stilling ved at anvende aftalevilkår, der giver den pågældende en urimelig fordel, kan aftalen tilsidesættes eller efter omstændighederne ændres. Ved gensidigt bebyrdende aftaler tages der ved bedømmelsen udgangspunkt i, om der er en rimelig balance mellem parternes pligter. Efterfølgende ændringer i parternes forhold kan også tages i betragtning ved vurderingen af, om et aftalevilkår er (blevet) urimeligt.

Aftalelovens § 38 c blev indsat ved lov nr. 1098 af 21. december 1994 om ændring af lov om aftaler og andre retshandler på formuerettens område og visse andre love som led i implementeringen af Rådets direktiv om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (93/13/EØF af 5. april 1993).

Aftalelovens § 38 c gælder i modsætning til § 36 kun for forbrugeraftaler. Det følger af § 38 c, at § 36 også gælder for forbrugeraftaler med de tilføjelser og ændringer, som følger af § 38 c, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2.

§ 38 c, stk. 1, 2. pkt., indeholder direktivets regel om, hvornår et aftalevilkår er urimeligt, og fastlægger retsvirkningerne af, at et aftalevilkår må anses som urimeligt.

Bestemmelsen medfører for det første, at et aftalevilkår i en forbrugeraftale kan ændres eller tilsidesættes helt eller delvis, hvis det vil være urimeligt eller i strid med redelig handlemåde at gøre det gældende, eller hvis det vil være stridende mod hæderlig forretningsskik og bevirke en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser til skade for forbrugeren at gøre vilkåret gældende.

Bestemmelsen medfører for det andet, at forbrugeren, i tilfælde hvor det vil være stridende mod hæderlig forretningsskik og bevirke en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser til skade for forbrugeren at gøre et aftalevilkår gældende, kan kræve, at aftalen efter tilsidesættelse eller ændring af det pågældende vilkår skal gælde uden andre ændringer, hvis det er muligt at opretholde resten af aftalen uden det vilkår, som er blevet ændret eller tilsidesat.

Forbrugerklagenævnet har ved flere afgørelser tilsidesat aftalte bindingsperioder og tilladt forbrugeren at komme ud af kontraktforholdet med et rimeligt varsel

under henvisning til aftalelovens § 38 c, jf. § 36. I sager vedrørende f.eks. medlemskab af motionscentre er der eksempler på, at nævnet har fundet en bindingsperiode på 12 måneder urimelig og nedsat den til 6 måneder.

Nævnet har endvidere i tilfælde, hvor der uforudset indtræder hindringer for forbrugeren, givet adgang til opsigelse af en aftale med 1 måneds varsel, jf. Juridisk Årbog 2000, s. 144, hvor en 12-måneders abonnementskontrakt på styrketræning kunne opsiges med 1 måneds varsel på grund af graviditet. Ved Forbrugerklagenævnets afgørelse af 15. september 2004 blev et aftalevilkår, hvorefter aftalen var uopsigelig de første 12 måneder, lempet, så forbrugeren kunne opsige en aftale med et fitnesscenter med 3 måneders varsel til udgangen af en måned efter at have været medlem i 5 måneder. Forbrugeren ønske om at opsige abonnementet var i denne sag begrundet i ændrede arbejdsmæssige forhold.

I sager om leje af tv, vaskemaskiner, solarier og køleskabe har Forbrugerklagenævnet i adskillige sager tilsidesat vilkår om flere års uopsigelig og i stedet fastsat et opsigelsesvarsel på 3 måneder, se eksempelvis Juridisk Årbog 1999, s. 132.

Ved Sø- og Handelsrettens dom af 15. juni 2005 i en sag anlagt af Forbrugerrådet som mandatar for to forbrugere mod en udbyder af satellit-tv om udbyderens anvendelse af en bindingsperiode kombineret med et tilbud om køb af satellitudstyr udtalte Sø- og Handelsrettens flertal, at spørgsmålet om fastsættelse af en almindelig regel om adgang til at opsige abonnementsaftaler med et vist varsel må afgøres af lovgivningsmagten. Rettens flertal ville på den baggrund ikke i medfør af aftaleloven tilsidesætte brugen af vilkår, hvorefter forbrugeren var bundet af abonnementet i mere end 12 måneder.

2.3. Længste bindingsperioder i anden lovgivning

Som eksempel på særlige regler om maksimal bindingsperiode og opsigelsesvarsler i anden lovgivning kan nævnes følgende:

Efter § 10, stk. 1, i lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet (lovbekendtgørelse nr. 780 af 28. juni 2007 med senere ændringer) er ministeren for videnskab, teknologi og udvikling bemyndiget til at fastsætte regler bl.a. med henblik på at regulere længden af bindingsperioder for løbende levering af teleydelser.

Bemyndigelsen er senest udnyttet i bekendtgørelse nr. 714 af 26. juni 2008 om udbud af elektroniske kommunikationsnet og -tjenester. Det følger af bekendtgørelsens § 13, stk. 1, nr. 1, at en forbruger ikke